

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 30 petič a Din 2.—, do 100 vrst 2.50 Din, večji inzerati petič vrsta 4.— Din. Popust po dogovoru. Inzeratni davek po zbir. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon 2034.

Upravništvo: Knafljeva ulica št. 5, pritličje. — Telefon 2304.

Največji gledališki požar zadnjega stoletja

Po dosedanjih ugotovitvah je zahtevala katastrofa v Madridu okrog 1400 človeških življenj — Grozni prizori na pogorišču

— Madrid, 25. septembra. O katastrofalnem požaru, ki je v nedeljo zvečer uničil največje in najstarejše špansko gledališče, prihajajo na dan vedno grozovitejša podrobnosti. Število žrtvoh, kakor vse kaže, še mnogo večje, kot pa so poročale prve vesti. Po dosedanjih ugotovitvah je v bolnicah in zaslihih lazaretnih že nad 400 težko ranjenih, dočim so na improviziranih rešilih postajah obvezali preko 600 lažje ranjenih.

Grozna slika pogorišča

Pogorišče nudi pretresujočo sliko. Šele sedaj, ko so razvaline že nekoliko razkopane, se vidi, kako grozna je morala biti smrt v plamenih. Stopnišča, hodniki in parter so naravnost zabarikadirani z grozno razmesarjenimi in ožganimi trupli. Pri vstopu so bila trupla tako zgneta, da jih sploh ni bilo mogoče ločiti, marveč so morali z lopatami in krampi razkopati, da so jih mogli naložiti na vozove in prepeljati v improvizirano mrtvašnico. V ložah in na zgornjih galerijah, v kolikor se niso porušile, so našli mnogo žensk in otrok, ki jih je bržkone omamila dim in zadušila, še predno jih je zajel plamen.

Najstrahovitejšo sliko nudi parter. Ko so odstranili ostanke strelje, ki se je sesula na parter, so našli ob obeh glavnih izhodih kakih 500 trupel. Tu je morala biti gneča in panika najhujša. Mnogo trupel je obgrizenih, nekatera trupla kažejo globoko zvežavo rane, ki izvirajo od vbojstva z noži, kar pričča, da se je vršil obupen boj za izhod. Več trupel so našli v krčevitem objemu, ker jih je bržkone sesula streha v trenutku, ko so se med seboj borili na življenje in smrt. Trupla pri tleh so popolnoma razmesarjena in zgneta, tako da predstavljajo samo še zmes kosti, krvi in ogorkov. Trupla, ki so bila na vrhu, so popolnoma zgoznela, tako da jih sploh ne bo mogoče identificirati. Le za kakih 30 žrtvih je doslej ugotovljena identiteta.

Število žrtvih narašča od ure do ure

Vojaštvo je skupno z gasilci in prostovoljci včeraj ves dan in vso minulo noč razkopavalo razvaline, vendar pa so doslej odstranili komaj razvaline parterja. Ker obstoja nevarnost, da se porušijo tudi še ostali zidovi, so reševalna dela zelo težavna in nevarna. Radi tega še vedno niso spravili na dan vseh žrtvih in se še niti približno ne ve, koliko je pravzaprav mrtvih. Po dosedanjih ugotovitvah je

400 težko, 600 lažje ranjenih. Dočim se je rešilo vsega okrog 700 ljudi, tako, da pogrešajo in prištevajo k mrtvim vse ostale posetnike gledališča, to je okrog 1400 ljudi.

Med žrtvami je največ delavcev, uradnikov in malomeščanskih krogov, iz katerih se je rekrutirala zlasti ob nedeljah publika tega gledališča.

Pretresljiv pogreb

Pogreb doslej izkopanih žrtvih se je vršil danes popoldne ob 11. ob ogromni udeležbi občinstva. Pogrebu je prisostvovala celokupna vlada z diktatorjem generalom Primo di Rivero na čelu. Krste so naložili na vojaške vozove. Ko je nedogledna povorka krenila izpred improvizirane mrtvašnice v bližnji cerkvi, so se odigravali pretresljivi prizori. Za vsakim vozom so stopali svoji žrtvi, v kolikor so bile dotle identificirane.

Vse mesto žaluje

V mestu vlada nepopisno razburjenje. Na prstih se dajo prešteti hiše, ki ne pogrešajo tega ali onega prebivalca. V znak žalovanja so bile do nadaljnjega ustavljene vse gledališke predstave v ostalih gledališčih, vlada pa je do preklica zabranila vse javne prireditve in zabave. Tudi listi so v znak žalovanja ustavili za tri dni svoje izhajanje, tako, da publika o obsegu katastrofe ni podrobno informirana.

Madridska mestna občina je uvedla obširno akcijo za vzdrževanje onih rodbin, ki so pri katastrofi izgubile svoje hranitelje. Otroci, ki so ostali brez starišev, bodo sprejeti v državne de-

je domove. Tudi pogrebne stroške bo sta krili mestna občina in država.

Okrog pokopališča in bolnic se zbirajo neprestano velike množice, ki ne strpno čakajo poročil o nadaljnjih žrtvah. Vojaštvo je z največjo težavo vzdržuje red. Ulice v okolici pogorišča so zabarikadirane z mobilijami, ki so jih gasilci odstranili iz gorečih poslopj. Poleg gledališča je namreč požar uničil še štiri večnadstropne stanovanjske hiše, dočim je na 11 hišah zgorel krov in deloma gornja nadstropja.

Kako je nastal požar

O vzroku katastrofalnega požara krožijo najrazličnejše verzije. Po informacijah na uradnem mestu je povzročilo požar zažiganje bengaličnega ognja. V odmoru pred zadnjim dejanjem je neki uslužbenec preizkušal bengalični ogenj ter zažgal na odru manjšo količino magnezije. Iz nepojasnjenega vzroka pa je nastala nekaka mala eksplozija, tako da je kosček goreče magnezije padel med kulise, ki so bile takoj v plamenu. Po nesreči je odpovedala tudi naprava za spuščanje železnega varnostnega zastora. V slednjem požaru na odru je nastal kratek stik pri električni napeljavi, tako da je v vsem gledališču v naslednjem trenutku ugasnila luč. Gledališko osebje je skušalo seveda z vsemi sredstvi pogasiti ogenj. Da pa bi pomirili publiko, ki je bila že radi krat-

kega stika precej razburjena, je gledališki ravnatelj odredil, da je svirala godba. Ko pa se je začel širiti dim in ko so planili z odra v dvorano prvi plameni, je nastala katastrofalna panika, ki je v prvi vrsti vzrok, da je katastrofa zahtevala tako ogromno število človeških žrtvih, tako da požar v Madridu označujejo kot največji gledališki požar zadnjega stoletja.

Vsi igralci zgoreli

Kakor so doslej ugotovili, se tudi izmed igralcev ni rešil nihče. Eden si je skušal rešiti življenje na ta način, da je skočil skozi okno drugega nadstropja. Padel pa je tako nesrečno, da je obležal na mestu mrtve. Vsi ostali igralci so našli grozno smrt v plamenih.

— London, 25. septembra. Španski kralj Alfonz je prispel pravkar v London, ko ga je dohitela vest o katastrofalnem požaru v madridskem gledališču. Kralj je takoj odredil, da se iz njegove privatne blagajne izplača večja vsota svojcem ponesrečenec, na njegovo željo pa se je vršila danes dopoldne v cerkvi St. James zadušnica, ki ji je prisostvoval kralj z vsem svojim spremstvom.

— Pariz, 25. septembra. Predsednik francoske republike Doumergue je izrazil španskemu kralju sožalje povodom katastrofe v Madridu.

V Švici iščejo posojila

Curih, 25. septembra. V tukajšnjih finančnih krogih krožijo švicarje, da je beograjska vlada pričela na švicarskem denarnem trgu sondirati teren za najetje posojila v znesku 1 milijona funtov sterlingov in sicer na račun monopolske uprave. Ker je znano, da potrebuje beograjska vlada denar za kritje proračunskih primanjkljajev, je seveda dvomljivo, da bi njeni naporji uspeli.

Hišne preiskave v Dalmaciji

Split, 25. septembra. V zadnjem času se pod ministrom Korošcem v Dalmaciji kar vrste hišne preiskave. Vrše se na veliko pod pretezo zatiranja komunizma, čeprav ostajajo brez uspehov. Po neuspehi hišnih preiskavah na otoku Šolti so bile odrejane množične hišne preiskave na otoku Hvaru in nato v Kaštel Lukšću. Ponekod seljaki odkrito protestirajo proti preiskavam in postopanju orožnikov, ki vse premečejo po hišah, v katerih iščejo kazenskega gradiva, čeprav ga po lastnih izjavah ni mogoče nikjer najti. Kakor vse kaže, so hišne preiskave postale sistem dr. Koroščeve vlade, ki skuša menda na ta način utrditi avtoriteto oblasti med ljudstvom.

Tujski promet v Dalmaciji

— Sušak, 25. septembra. Te dni je prišlo na Sušak večje število tujcev, ki potujejo na Rab in v Dalmacijo. Včeraj je bil parnik »Zagreb« na svoji redni poti v Dalmacijo prenatrpan inozemskih letovisnikov. Večinoma so bili Nemci, nekaj pa je bilo tudi Angležev. Pričakuje se, da bo jesenska sezona v tujkoprometnem oziru zelo dobra.

Kongres ruskih književnikov

Beograd, 25. septembra. Danes popoldne je bil odprt kongres ruskih književnikov in novinarjev v emigraciji. V imenu vlade se je udeležil otvoritve minister prosvete Milan Grol.

Ravnatelj ljubljanske tobačne tovarne

— Beograd, 25. septembra. Za ravnatelja Tobakne tovarne v Ljubljani je imenovan Ivan Tomc, dosedanj inspektor istovam in vršilec dolžnosti ravnatelja.

Delegacija pariške občine v Beogradu

— Beograd, 25. septembra. 7. oktobra prispe v Beograd delegacija pariške občine, da vrne poset beograjski občini. Delegacija se bo udeležila tudi vladne proslave prboja na solunski fronti.

Letalski rekordi

Pariz 25. septembra. Na letališču Le Bourget je skočil davi belgijski letalec Copans s padobranom iz višine 600 metrov in srečno pristal na zemlji.

Kongres za zaščito avtorskih pravic

— Beograd, 25. septembra. V četrtek se odprli tu kongres mednarodne zveze za zaščito avtorskih pravic. Kongresa se udeležuje predsednik mednarodne zveze za zaščito avtorskih pravic, profesor haaške univerze Georges Maillart, ravnatelj mednarodnega biroja v Bernu Oster Tag, predsednik literarno - umetniških organizacij v Nemčiji Münz, ravnatelj umetniškega oddelka v francoskem prosvetnem ministru Paul Leon, profesor praške univerze dr. Vaclav Thyl, ravnatelj pravne sekcije in delegat mednarodnega zavoda za intelektualno kooperacijo Raimond Weis, predsednik rumunske odvetniške organizacije Florescu in praški univ. prof. Zavadski. Jugoslovensko sekcijo zveze bodo zastopali Branišlav Nušić, Dušan Pantić, dr. Janko Šuman, dr. Branko Popović, Veljko Popović, Svet. Predić, Kosta Manojlović in Vladimir Velmar Janković.

Velika poplava v dubrovniški oblasti

— Dubrovnik, 25. septembra. Močno deževje zadnjih dni je povzročilo ogromno škodo v dubrovniški oblasti, zlasti v Konavljah. Voda je preplavila mnogobrojna polja, nasipe in pota. Ponekod stoji na 1 m visoko in ako bo še nadalje deževalo, bo vse propadlo. Ljudje brodijo do pasu pa vodi in obirajo koruzo ter ostale pridelke, do katerih morejo priti. Poplava je zahtevala tudi človeške žrtve. Neki štiriletni otrok je utonil, nekoga drugega pa so komaj rešili. O izsušitvi konavljanskega polja se že dolgo govori, vendar pa se doslej še ni ničesar storilo. Če bi se to zgodilo, bi nastalo pravo blagostanje za tamosenje prebivalstvo, ki ga je sedaj zadela tolika nesreča.

Silna beda v Črni gori

Beograd, 25. septembra. Narodni poslanec Novica Saulić, ki je v zadnjem času prepotoval Črno goro, Sandžak in del Hercegovine, je izjavil novinarjem, da je položaj prebivalstva v teh pokrajinah naravnost obupen. Ljudje so ostali zaradi suše brez vsakega živeža in z ozirom na bedo, ki vlada v tamošnjih krajih, so vsi politični in strankarski momenti brez pomena. Ako bi merodajni činitelji vedeli, kaj se godi v teh krajih, ne bi imeli poguma, da ostanejo še trenutke nadalje v vladi. Take bede, kakor vlada v teh krajih, ni menda nikjer na svetu.

Epidemija med begunci

— San Juan, 25. septembra. V velikem taboru, kjer bivajo ljudje, ki so ostali po katastrofi brez strehe, je izbruhnila epidemija španske, na kateri je obolelo 15.000 oseb. Oblasti si energično prizadevajo, da bi širjenje bolezni preprečile.

Borba med radikali se nadaljuje

Drugi dan seje širšega glavne ga odbora. — Važni sklepi o zmanjšanju vpliva ministrov in poslancev. — Stranka dobi zopet svojega šefa.

Beograd, 25. septembra. Širši glavni odbor radikalne stranke, ki je včeraj začel zasediti v Beogradu, je na svoji popoldanski seji razpravljala o verifikaciji posameznih delegatov. Verifikacijski odbor je odobril 57 mandatov onih delegatov, ki jih je pozval glavni odbor in ki zastopajo legalne radikalne organizacije. 11 mandatov je proglasil za sporne. Med temi so med drugimi Vukičevićev sin Miloš, beograjski veliki župan dr. Račić in še nekateri osebni prijatelji Velje Vukičevića, zastopniki političnih radikalnih organizacij, ki jih glavni odbor ne priznava.

O verifikaciji se je razvila večurna debata, v kateri so pristajali glavne ga odbora ostro kritizirali Vukičevićev režim in mu očitali, da je največji škodljivec radikalne stranke. Končno je bila debata o verifikaciji spornih mandatov odgodena za danes, nakar je bilo prečitano poročilo ožjega glavnega odbora o političnem položaju. Poročilo se bavi zlasti z Vukičevićevim režimom, naštevajo pogrške, ki jih je zagrešil Velja Vukičević in naglašajo potrebo čimprejšnjega sporazuma s Hrvati.

Na današnji dopoldanski seji

se je vršila najprej debata o spornih mandatih. Na predlog delegata Petrovića je širši glavni odbor odobril vse sporne mandate, izvenredne mandate Miloša Vukičevića, dr. Račića in dr. Kozmanova, ki deloma sploh niso člani stranke, deloma pa, ker zastopajo organizacije, ki jih glavni odbor ne priznava. Nato je bila seja ponovno prekinjena, da so mogli odbori končati svoje delo.

Prvi odbor, ki razpravlja o programu stranke in ki mu predseduje dr. Ninčić, bo ostal v permanenci od sklicanja kongresa, da podrobno izdelata novi program stranke. Za poročevalca je bil določen dr. Velizar Janković.

Drugi odbor razpravlja o politični situaciji ter ima izdelati resolucijo, ki naj vsebuje smernice strankine politike v bližnji bodočnosti.

Tretji odbor razpravlja o spremembi statuta, četrti o finančnem položaju stranke.

Ob 11. se je zopet nadaljevala plenarna seja pod predsedstvom Marka Trifkovića. Predlagana

Silno neurje na Poljskem

— Varšava, 25. septembra. V vilenski vojvodini je včeraj popoldne razsajala strahovita nevihta s točo, ki je uničila vse poljske pridelke. Vihar je rušil dreve in odnašal strehe. Mesto Melokoste je najhujše prizadeto. Tam skoraj ni hiše, ki bi imela streho. Vas Zadorozki pa je vihar popolnoma porušil. Doslej je javljenih 20 človeških žrtvih, sodijo pa, da je število ponesrečenec mnogo večje.

Nova akcija nemških monarhistov

— Berlin, 25. septembra. Predsedstvo Stahelhelmunda je pozvalo nemške nacionalistične stranke, naj sprotijo v državnem zboru vprašanje revizije ustave v monarhističnem smislu.

Iz ljubljanske kronike

Kronika zadnjih dni je nekako v znamenju senzacij. Po mestu krožijo različne vesti, ki jih je seveda težko kontrolirati, vsekakor pa niso brez podlage. Tako se trdovratno širi vest o begu neke ugledne osebe iz Ljubljane, ki je baje napravila precejšnjo kopico dolgov in nato odnesla pete in o obnovitvi nekega senzacionalnega procesa. Vse to je seveda več ali manj izmišljeno. Govorci se tudi, da je policija danes aretirala nekoga, ki je osumljen roparskega umora.

Včeraj je policija prejela brzoglasno obvestilo, da se v Ljubljani skriva morilec posestnikovega sina in mesarskega pomočnika Viktorja Podplatnika v osebni zidarija Cirila Z., stanujočega v Rožni dolini. Podplatnik je bil umorjen pred dobrim mesecem. Ko se je dne 12. avgusta vračal z živinskega sejma skozi tako zvan gozd Bukovnica, ki leži ob okrajni cesti Ptuj-Ljutomer, ga je zavratno napadel neki neznanec in mu pognal tri strele v glavo. Morilec je nato mrtvega oropal in mu odvzel več sto dinarjev ter pobegnil.

sprememba statuta

je izzvala živahno in mestoma zelo ostro debato. Vukičevićev ožji somišljenik in podpredsednik radikalnega poslanskega kluba Stepan Janković je v svojem govoru zelo ostro napadal glavni odbor ter mu očital, da se bode zgolj za ministrske stolčke. Na njegove očitke sta reagirala Nikola Uzunović in Boža Maksimović, ki sta povdarjala, da ima Stevan Janković, ki je glavni sokrivce Velje Vukičevića, najmanj pravice napadati druge. V dvorani je nastalo strahovito prerekanje in Marku Trifkoviću je jedva uspelo, da je pomiril razburjene duhove. Po daljši debati, v katero so posegli številni delegati iz notranjosti države, je bila predlagana sprememba statuta sprejeta. Zavrnjen je bil le predlog Ace Stanojevića, naj bi tvoril vrhovno vodstvo stranke petčlanski odbor, ter sprejeta določba, da je predsednik glavnega odbora obenem predsednik stranke. Med drugimi važnimi izpremembami je določba, ki govori o tem, da vodi vse strankine posle glavni odbor ter da on tudi določa ministrske kandidate. Značilna je določba, da kongresu stranke ne sme prisostvovati več kakor 15 poslancev. Posamezni delegati so namreč naglašali, da povzročajo baš poslanci, ki se boje za svoje mandate, na kongresih največjo zmedo in razdraženost.

Seja je bila ob 12.30 prekinjena in se bo nadaljevala popoldne ob 3. Popoldne bo stavljeno na dnevni red poročilo o politični situaciji in predlagana tozadevna resolucija. Pričakuje se, da bo popoldanska debata zelo živahna ter da bodo sprejeti važni sklepi, ki bodo merodajni za nadaljnjo politiko stranke.

Med vukičevićevci

vlada veliko razburjenje, ker se boje, da jih bo glavni odbor pritisnil popoldne ob zid. Velja Vukičević je sklical za soboto 29. t. m. sejo poslanskega kluba, na kateri bo skušal parirati akcijo glavnega odbora. V vukičevićevskih vrstah se namreč danes zopet zatrdjuje, da bo glavni odbor sklenil, da morajo vsi radikalni ministri podati ostavke in na ta način izzvati krizo vlade, nakar bi imel glavni odbor na podlagi novega statuta stranke možnost, da pošlje v vlado svoje ljudi.

lica je seveda takoj odšla na posel in danes jutraj sta dva detektiva moža aretirala. Mož je bil pri aretaciji popolnoma miren, dasi vidno presenečen. Policija ga sicer še ni zaslislala, vendar se zdi, da ž. ne bo pravi krivec in da so orožniki na napačni poti. Podrobna preiskava bo mišteriozni zločin pojasnila in pokazala, če je Z. res zločinec.

Razburljiv prizor se je sinoči odigral v kavarni Zvezda, odnosno v Šelenburgovi ulici. V kavarni je pričel sinoči nenadoma besneti neki mož. Kričal je, »da ni politike«, »da ga nekdo preganja in hoče umoriti« in slične gluposti. Gostje so takoj opazili, da se neznane meša in skušali so ga s pomočjo natakarjev spraviti iz kavarne. Toda rogovilec se ni dal ugnati. Besnel je vedno bolj in ugnala ga tudi msta dva stražnika, ki sta prišla na pomoč. Končno se je pa le posrečilo, da so blazneža, ki je razsajal kakor bi živega drli, uklenili in naložili na rešilni voz. V bolnici so pa sprejem nesrečnega odklonili, češ, da takih pacientov bolnica ne sme sprejemati. Nato so ga orogovileža obdržali na policiji. Dognali so, da gre za slaboumnega Alojzija M., ki je bil že osem mesecev na Studencu. Iz zdravniškega poročila je razvidno, da je mož skrajno opasen za svojo okolico in za to bo policija prisiljena, da ga zopet odda v umobolnico.

Borzna poročila

LJUBLJANSKA BORZA.
Devize: Amsterdam 22.80—22.86 (22.83), Berlin 13.5625—13.5925 (13.5775), Bruselj 0—7.9149, Budimpešta 9.90—9.93 (9.915), Curih 1094.1—1097.1 (1095.6), Dunaj 8.007—8.037 (8.022), Newyork 56.86—57.07 (56.96), Pariz 0—222.40, Praga 168.37—169.17 (168.77), Trst 296.75—298.75 (297.75)
Efekti: Celjska 158—0, Ljubljanska Kreditna 128—0, Praštrediona 920—0, Kreditni zavod 175—0, Vevče 105—110, Ruše 265—285, Stavbna 56—0, Sešir 105—0.

ZAGREBSKA BORZA.
Devize: Dunaj 801.20, Berlin 13.5775, Milan 297.75, London 276.23, Newyork 56.96, Pariz 222.40, Praga 168.77, Curih 1095.6, Amsterdam 2283, Budimpešta 9.915.

INOZEMSKA BORZE
— Curih: Beograd 9.1285, London 25.205, Newyork 519.75, Pariz 20.30, Milan 27.17, Berlin 123.90, Praga 15.40, Budimpešta 90.50.

Dnevne vesti.

— **Maršal Franchet d'Esperey** v Beogradu. V ponedeljek 1. oktobra prispe v Beograd znan francoski maršal Franchet d'Esperey, ki se udeležuje proslave 10-letnice proboja solunske fronte. Maršal Franchet d'Esperey, naslednik generala Sarrailla, je bil vrhovni poveljnik zavezniške armade na solunski fronti in je vodil v septembru 1918 odločilno ofenzivo proti bolgarski armadi.

— **Opozorilo rezervnim častnikom.** Spor, ki je nastal med središnjo upravo in ljubljanskim pododborom Udruženja rezervnih častnikov, se še vedno vleče in prišlo je tako daleč, da je bila uprava ljubljanskega pododboru razpuščena in imenovan komisar, ki ga pravila sploh ne pozna. Uprava ljubljanskega pododboru je storila s svoje strani vse, da bi se ta mučni spor, pri katerem ne zadene nobena krivda, mirnim putem poravnal. Toda središnja uprava na čelu z g. Radosavljevičem menda še čuti za seboj varno zaslonbo v hegemonističnem režimu in zato hoče ljubljanski pododbor kratkoma prisiliti h kapitulaciji. To bi pomenilo, da dajo naši rezervni častniki središnji upravi absolutorij za vse njeno početje in da se strinjajo z njenim delom, ki ruši ugled te patriotične organizacije in sistematično izpodkopava njene temelje. Da se napravi temu mučnemu stanju konec, je uprava ljubljanskega pododboru sklicala izredni občni zbor, ki se bo vršil v soboto 29. tm. ob 20. v mali dvorani Kazine. Opozarjamo vse rezervne častnike, da se obnega zbora v interesu organizacije zanesljivo udeležijo, kajti samo na ta način bo mogoče spraviti spor s središnjo upravo na čisto in zaščititi ugled slovenskih rezervnih častnikov, ki jih hočejo razni, od središnje uprave najeti agenti prikazati javnosti kot nekeke puntarje.

— **Poljski častniki** v Zagrebu in v Ljubljani. V nedeljo 30. tm. prispe v Zagreb 30 poljskih generalstabsnih častnikov pod vodstvom polkovnika Zamorskega. Poljski častniki so se mudili zadnje dni v Beogradu in v Južni Srbiji. V Zagrebu jim pripravljajo svečan sprejem. Na kolodvoru jih sprejmeta armijski general Matić in komandant savske divizije general Uzun Mirković. Poljski častniki si ogledajo vse važnejše zagrebške ustanove, zlasti vojaške. V ponedeljek dopoldne odpotujejo v Ljubljano, od koder se vrnejo preko Dunaja v domovino.

— **Osebnosti v pošti.** Iz 4. skupine v 3. skupino III. kategorije so napredovali: Al. Urbančič, Iv. Tratnik, Krista Raznožnik, Iva Pristov in Slava Juh v Ljubljani; Danica Serajin, Jožica Čož in Iv. Pahor v Mariboru; Marta Kitzler v Damjalah, Ana Blaznik v Zireh, Pavla Kurinič na Jesenicah na Gor., Slava Pehani v Slatini, Radenci, Francka Vesjenjak in Marta Burger v Ptuj, ter Al. Ljubič v Litiji. — **Poroke:** pb. ur. Natalija Küzler v Črnom pri Prevaljah z uradnikom Fr. Korošcem, v Ljubljani z zvaničnika: Vinko Dvorsak z Jožico Sivcem in Al. Uršič z Marijo Jazbec. — **Draga Acimović** na Raketu je odpovedala pošto službo.

— **Organizacijsko gibanje.** Zadnje nedeljo popoldne se je vršil v Žalcu glavni sestanek osrednje pošne organizacije. Kljub neugodnemu vremenu se je shod prav dobro obnesel. Velika hotelska dvorana je bila polna do zadnjega prostora. Na sestanku je bila posebno zastopana Savinjska dolina, a tudi iz drugih štajerskih in pa kranjskih krajev je bilo poštinih nameščenec večje število. Zborovalce je pozdravil predsednik OPO J. Jakše, na kar je imel dobro zasnovan govor. Drugi govornik je bil društveni tajnik J. Čampa. Oba govornika so navzočim z velikim zanimanjem poslušali in odobravalji njih izvajanja. Na to se je začela prosta zabava ob petju in plesu. V prijateljskih in stvarnih pogovorih so urice lepe priridele vse prilicno minile.

— **Poziv prebivalcem iz bivšega po Italijanih okupiranega ozemlja.** Po vojni so italijanske čete z belemi zastavami zasedle velik del našega ozemlja, katerega pa so žali po rapalski pogodbi le deloma izpraznile. Tisti čas (1918—1923) so imeli Italijani zasedeno naše ozemlje med Vrhniko in Cerknico, okoliško Reke, otok Krk ter severno Dalmacijo z otoki. Vse one iz teh naših krajev, ki so takrat sami trpeli preganjanja in škodo, ki so bili zaprti ali internirani, izgnani z rodne grude, vse, ki so bili priča raznim neštetim zločinom in grozodejstvom, požigom in ropom od italijanske sodateske, D'Annunzijeve legione, arditov ter fašistovskih tolv, vse, katerim je znana kakršnakoli moralna in materialna škoda, ki jo je tedaj utrpel naš živelj, poziva Jugoslovenska Matica v Ljubljani, Šelenburgova ul. 7-II, da ji pisno javijo svoja doživljanja in opazovanja. Javite vse najmanjše podrobnosti, ki bodo zbrane v celoto pokazale jasno sliko takratnega italijanskega divjanja.

— **Turški promet v Crikvenici.** Predlanskim je bilo v Crikvenici 6939 gostov, lani 11.760, letos pa 9913. V primeri z lanskim letom je torej turški promet v Crikvenici letos znatno nazadov.

— **Mednarodni kongres inženjerjev na Dunaju.** Včeraj se je pričel na Dunaju mednarodni kongres inženjerjev za mostove in visoke gradnje. Naše ministrstvo javnih del zastopata na kongresu inšpektor Dragotin Maslić in ing. Stanislav Josipović.

— **Snež tudi pri Zagrebu.** Začetek jeseni je prinesel sneg tudi Hrvatski. V nedeljo jutraj je bilo Sijeme pri Zagrebu pobejlo. Tudi v Zagrebu imajo hladno vreme.

— **Povratek dr. Pernara.** V nedeljo se je dr. Pernar vrnil z Dunaja v Zagreb. Svečanega sprejema v Zagrebu ni bilo. Njegovo zdravstveno stanje še ni povsem dobro, vendar je pa že izven nevarnosti.

— **St. Vid pri Ljubljani.** Vpisovanje obrtnih učencev v obrtno nadaljevalno za mizarje in v občno nadaljevalno šolo bo

v nedeljo dne 30. septembra od devete do enajste ure v risalnici obrtne šole. Učenci prinesejo seboj izkaze oni, ki vstopijo na novo, pa šolske odpustnice. Vpisnina je neizpremenjena in jo je plačati pri vpisovanju. Ob enajsti uri pa je vpisovanje in nameravani strokovni tečaj za mizarjske pomočnike.

— **Vreme.** Kljub izredno nizki temperaturi se je snoči nebo zopet pooblačilo, kar je bila še sreča, kajti sicer bi imeli danes hudo slano. Včeraj je bilo oblačno in megleno po vsej državi. Dunajska vremenska napoved pravi, da bo vreme nestanovitno in hladno. Atmosfera se je res zelo ohladila, posebno pri nas, ker je zapadlo v neposredni bližini precej snega. Včeraj popoldne, ko se je zjasnilo, so nudile planine pravo zimsko sliko. Sneg jih je pokril globoko v dolino. V jugozapadnih krajih imajo pa še vedno toplo vreme. V Skopju je bilo včeraj 28, v Beogradu 26, v Dubrovniku 23, v Splitu 19, v Mariboru 12, v Ljubljani in Zagrebu 9 stopinj. Danes jutraj je kazal barometer v Ljubljani 764 mm, temperatura je znašala samo 3 stopinje.

— **Družba sv. Cirila in Metoda** sporoča, da bo kolek 20. IX. 1908 v 14 dneh na razpolago. Želimo, da si ga vsakdo takoj naroči, posebno pa C. M. podružnice. 714-n

Iz Ljubliane

— **Novo ceste v Sp. Šiški.** Tekom letošnje sezone je mestna občina napravila v Sp. Šiški vse polno novih komunikacij in to posebno med blok, kjer je nastala nova kolonija, eno do tristanovanskih hiš; poleg nekaterih ulic, ki še nimajo svojega imena, so se v Sp. Šiški napravile še Černetova, Dermotova in Podlambarskega ter del Verovškove ulice; dolžina teh novih cest znaša preko poltrga kilometra. — Ena izmed najnovejših komunikacij v tem delu mesta bo sčasoma postala gotovo Černetova ulica, ki veže Sp. Šiško z Bežigradom; ta ulica pa ni še urejena vzdolž lesenih barak nekdanje vojaške milarne, ker ni še občinska last. Menda se prizadeji posestniki ne morejo pogoditi glede skupne parcelacije tega sveta.

— **Regulacijska dela na Kerkovem trgu.** Na Kržišču Poljanske ceste in Kopitarjeve ulice opravlja mestna občina nekatera regulacijska dela. Tako je dala pred Mahrovo hišo napraviti nekaj otok, ki je obrobjen z graničnimi robniki. Ta otok je predvsem namenjen regulaciji prometa, zakaj na tem kraju je dosedaj vladal pravcati kaos.

— **Novi parki v Tivolju.** V Tivolju sedaj pripravljajo in sondirajo teren za nov park, ki se bo razprostiral nad igriščem Ate. Baje bo mest. občina dala preurediti v parke vse dosedaj še neurejene prostore tako, da Bo Tivoli en sam velik in moderen park.

— **Cena vožnjam avtobusnega prometa.** Splošne maloželezniške družbe d. d. v Ljubljani se poviša z dnem 25. septembra za 1 Din pri vožnjah ob delavskih po 8. uri zvečer, za enak znesek tudi ob nedeljah in praznikih ves dan.

— **Pri javni borzi dela v Ljubljani** je v času od 16. do 22. septembra 1928 iskalo delo 653 moških in 207 žensk, skupaj 860 brezposelnih; prostih je bilo 124 moških in 11 žensk, skupaj 135. Posredovanj se je izvršilo 60 moških in 10 žensk, skupaj 70. Odpotovalo 73 moških; odpadlo pa je 79 moških in 2 ženski, skupaj 81 brezposelnih. **Delo šče:** moški: 2 manipulant za lesno stroko, 2 ekonom, 2 rudarja, 1 vrtnar, 2 steklarja, 1 kamnosek, 3 zlatarji, 9 kovačev, 17 stavb. ključavničarjev, 6 kleparjev, 4 železolarjev, 5 železostrojarjev, 24 stroj. ključavničarjev, 7 elektromonterjev, 1 puškar, 1 urar, 16 mizarjev, 5 kolarjev, 3 sodarji, 5 žagarjev, 1 graver vulkanizer, 2 usnarja, 4 sedlarji - jermenarji, 3 tapetniki, 16 krojačev, 15 čevljarjev, 3 slamičarji, 2 knjigoveza, 2 mlinarja, 2 mesarja, 17 pekrov, 4 natakariji, 1 inž. kemije, 1 stavb. tehnik, 6 zidarjev, 4 dimnikarji, 6 tesarjev, 17 strojnikov, kurjačev, šoferjev, 12 pisar. slug, 27 trgov. pomočnikov, 4 knjigovodji, 2 trgov. potnika, 29 kaseb. uradnikov, 1 godbenik, 1 boln. strelnik, 1 geometer, 1 česnikar, 1 kolooperater, 12 blapcev, 72 pomož. delavcev, 35 dlnarjev, 5 vajencev; **ženske:** 9 pisarn. moči, 2 kontoristinji, 5 prodajalk, 1 restavr. blagajničarka, 3 natakarije, 11 šivilji, 1 šivilja za perilo, 16 šivilj za slamičarje, 2 šeparici, 1 črkoslikarica, 2 pletilki, 6 tkalk, 44 tovar. delavk, 26 dlnaric, 47 kuharic, postrežnic, 6 vajenc. **Delo je na razpolago:** moškim: 1 inž. kemije, večšaku v usnjarski stroki s praks, 1 strojni. ku, 2 ključavničarjema za avtogetnično varenje, 4 kleparjem, 1 sodarju, 24 čevljarjem za šivano delo, 1 sedlarju, 1 mlademu peku, 10 zidarjem, 31 navadnim delavcem, 22 sobarjem, 8 vajencem, 1 kamnoseku; **ženskam:** 1 vzgojiteljica za francoski in angleški jezik, 3 hotel natakaričam, 10 pletilkam, 1 kmečki dekli, 2 modistinjama - vajenkama.

— **Ilj Predelava trgovskih lokalov.** G. J. B. preureja pritlične prostore v svoji hiši na Starem trgu hiš. št. 20, kamor prenese papirnato svojo trgovino s Sv. Jakoba trga.

— **Ilj Daneš ob 18. uri** se zaključil razstava naših najmlajših v Jakopičevem paviljonu. Bilanca: 2 uničujoča kritika, 1473 posetnikov, 41 prodanih del.

— **Ilj Merkurjevi večerni učni tečaji.** Trgovsko društvo »Merkur« bo otvorilo ob zadostnem odzivu s 1. oktobrom t. l. večerne tečaje v šoli na Grabnu za srbohrvaščino, nemščino, italijanščino, knjigovodstvo ter slovensko in nemško stenografijo. Tečaja za nemščino in italijanščino se bode ta letos vodila v dveh oddelkih: a) za začetnike in b) kot višji nadaljevalni tečaj. Člani plačajo malenkostno učnino, dočim ko morajo nečlani, ako se prijavijo, postati člani. Prijave dneвно v društveni pisarni Gradišče 17-1 med 10, in 12. ur dopoldne in 3. do 5. ure popoldne. V sobotah popoldne se ne uraduje. 715-n

Gospodične in gospe!

Poslužite se ugodne prilike in prijavitelje se k pouku za izvrševanje lastne garderobe. Pričetek sistematičnega poldnevnega pouka 1. oktobra. Modni atelje M. Šarc, Ljubljana, Miklošičeva cesta, vhod Pražakova ulica, III. nadstropje, palača Pokojniškega zavoda.

— **Ilj Dve nezgodi.** Josip Andlovic, 16letni sin posestnika iz Velike Loke pri Novem mestu, je včeraj doma tako nesrečno padel, da si je zlomil desno nogo. — Podobna nesreča je doletela tudi 7letnega Alojzija Bojca, posestnikovega sina iz Dolenje vasi pri Kočevju. Deček je padel tako nesrečno, da si je zlomil levo nogo.

Obrtno-nadaljevalno šolstvo v Sloveniji

Tudi naše strokovno šolstvo preživlja težke čase. — Statistika obrtno-nadaljevalnih šol in poseta v zadnjih 10 letih

Motto: Šola je učilnica znanosti. Za časa osvobojenja je naše obrtno-nadaljevalno šolstvo preživljalo jako kritično dobo v vednem pomanjkanju denarnih sredstev za vzdrževanje teh šol. Nekatere obrtno-nadaljevalne šole radi denarnih razmer niso mogle začeti s šolskim poukom v mesecu oktobru, temveč v novembru ali decembru in celo šele po novem letu — druge so pa tudi predčasno že v februarju prenehale s poukom namesto koncem aprila. Ampak ne pozabimo na tiste obrtno-nadaljevalne šole, ki pa sploh niso otvorile svojih učilnic celo leto in še po več let ter bile zaprte šole za naš obrtni naraščaj. Za te zadnje obrtno-nadaljevalne šole se javno opozarja, da poskrbi oblast, da se letos ob desetletnici osvobojenja odprejo šole za našo obrtno mladino. Da se to lahko zgodi, je odvisno veliko od dobre volje lokalnih faktorjev in je treba, da se zganejo — in vajenci bodo zopet imeli svojo šolo, brez katere ne smejo biti za časa učne dobe. Več o tem pozneje. Za danes podamo razvoj obrtno-nadaljevalnega šolstva zadnjih deset let po vojni.

Prvo leto osvobojenja 1. 1918/19 smo imeli v ljubljanski oblasti na obrtno-nadaljevalnih šolah Črnomelj 19 vajencev, Kamnik 27, Kranj 85, Kropa 29, Trbovlje na Vohdah 54, Tržič na Gorenjskem 71, Vrhnika 39 in v Toplicah pri Zagorju 68 vajencev, skupaj 392 vajencev.

Drugo leto 1. 1919/20: Bled 45, Črnomelj 31, Kamnik 65, Kranj 123, Kropa 17, Krško 29, Ljubljana-Rakovnik (Zavod Salezijancev) 16 vajencev, Mengeš 50, Metlika (trgovski tečaj) 21, Mokronog 27, Novo mesto 103, Radovljica 60, Sevnica 22, St. Vid nad Ljubljano 136, Trbovlje 72, Tržič 101, Zagorje-Toplice 80 in Ziri 95, skupaj 1093 vajencev in vajenk. Prve dve leti v Ljubljani nismo imeli obrtno-nadaljevalnih šol.

Tretje leto 1920/21: Bled 58, Brežice 47, Dev. Marija v Polju 114, Kamnik 93, Kranj 113, Kropa 37, Ljubljana splošna 68, oblačilna moška 242, oblačilna ženska 171, stavbne obrti 361, mehanične obrti 259, Rakovnik 43, Mengeš 62, Mokronog 35, Novo mesto 128, Radovljica 79, St. Vid nad Ljubljano splošna 69 in mizarska strokovna šola 94 vajencev. Šmartno pri Litiji 42, Tržič 80, Zagorje-Toplice 94 in Ziri 94, skupaj 2383 vajencev.

Četrto leto 1921/22: Bled 68, Brežice 31, Dev. Mar. v Polju 98, Domžale 102, Kranj 127, Kropa 22, Ljubljana splošna 89, oblačilna in umetne obrti moška 345, ženska oblačilna in umetne obrti 214 vajenk, stavbne obrti 432, mehanične obrti 352, Rakovnik (zavod Salezijancev) 35, Mengeš 59, Novo mesto 111, Radovljica 71, St. Vid nad Ljubljano splošna 65, mizarska strokovna šola 109, Šmartno pri Litiji 39, Trbovlje Vode 77, Tržič 95, Vrhnika 85, Zagorje-Toplice 132 in Ziri 104, skupaj 2862 vajencev in vajenk.

Peto leto 1922/23: Bled 76, Cerknica 43, Dev. Mar. v Polju 65, Dolnji Logatec 62, Domžale 118, Kamnik 119, Kranj 134, Kranjska gora 22, Kropa 38, Krško splošna 59 in trgovski tečaj 16, Ljubljanske obrtno-nadaljevalne šole tega leta vse zaprte, edino na Rakovniku 42 vajencev, Mokronog 43, Radovljica 48, Sevnica 65, St. Vid nad Ljubljano 69 in mizarska 121, Šmartno pri Litiji 44, Trbovlje Vode 81, Tržič 95, Vič pri Ljubljani 73, Vrhnika 98, Zagorje-Toplice 111 in Ziri 116 vajencev, skupaj tega leta samo 1750 vajencev in vajenk.

Šesto leto 1923/24: Bled 72, Brežice 59, Cerknica 45, Dev. Mar. v Polju 70, Dolnji Logatec 49, Domžale 122, Jesenice (tovarniška šola) 29, Kamnik 107, Kočevje 141, Kranj 119, Kranjska gora 26, Kropa 17, Krško 107, Laško 56, Lesce 26, Ljubljana splošna 100, oblačilna moška 249, oblačilna ženska 186, stavbne obrti 324, mehanične obrti 293, gostilničarska 36, Rakovnik 63,

Iz Celja

— **Živin. sejmi** v Celju se vršilo vsak prvi ponedeljek v mesecu na sejmščini pri Zelenem travniku in sicer za govejo živino, konje in drobnico. Če je na ta dan praznik, se vrši sejem naslednji delavnik. Na teh mesečnih živinskih sejmih se ne bo pobirala nikakoli pristojbina. Prihodnji živinski sejem se bo vršil v ponedeljek, dne 1. oktobra.

— **c Draginja** v Celju postaja zares prav neznosna. Tudi »Slovenec« je prinesel dopis iz Celja glede draginje. Dopisnik omenja sadje in grozdje, ki je tako drago, kakor da bi ga dobivali kje iz Kitajske. Je že res, da je sadje v Celju zelo drago, pozabiti pa ne smemo, da je v Celju tudi najdražji kruh, ta najvažnejša ljudska hrana. Dasi smo že to ponovno ožigosali v našem listu, se do danes ni naš magistrat zganil, da bi uredil cene kruha na celjskem trgu. Je že mogoče, da dobivamo tudi moko iz Kitajske ali pa iz Avstralije.

— **c Smrtina kosa.** Umrl je včeraj v Celju zobozdravnik g. dr. Oton Kunst v 60. letu starosti. — V nedeljo jutraj pa je umrl vinski trgovec in posestnik g. Fr. Tramsšek. — V Braslovcah je v nedeljo zvečer padel po stopnicah tamošnji posestnik in usnar g. Ferdinand Grah. Vsled dobljenih poškodb je takoj umrl. Bil je star 37 let. — N. v m. p.!

— **c Občinski svet** v Celjski okoliški občini je imel v nedeljo dopoldne svojo proračunsko sejo. Občinski proračun za leto 1929 predvideva 1.383.600 Din izdatkov in 130.000 Din dohodkov, torej 1.253.600 Din primanjkljaja. Kritja je za 995.000 Din tako, da ostane še 258.600 Din primanjkljaja. Proračun se je obravnaval od točke do točke. Pri debati o kritju končnega primanjkljaja so se socialisti odstranili z motivacijo, da večina ni upoštevala vseh njihovih predlogov. Vsled njihovega odhoda je postala seja nesklepčna.

Divjaki požrli policijsko ekspedicijo

Nedavno so inozemski listi poročali, da so na Novi Guineji Papuanci napadli holandsko kolonialno četo policistov in da so vse nesrečneže umorili in pojedli. Sele zdaj priobčujejo holandski listi podrobnosti o strašni tragediji policijske ekspedicije. Nesrečo sta zakrivila baje dva policista, ki sta bila v službi preveč vestna. In ta dva so divjaki iz osvete ubili in požrli.

Distriktni šef in policijski poveljnik v Teminaboeu sta bila poslana k poglavarju divjih plemen Moedu in Scritanu, da bi izterjala davke. Nastopala sta pa zelo surovo in sta več divjakov ubila. Razjarjeni divjaki so se skrili v zasedi in napadli policijsko četo. Preskavala je dognala, da sta omenjena poglavarja pregovorila odnosedno podkupila poglavarja sosednih plemen, da bi ubili policijskega šefa in distriktnega načelnika. Distriktni načelnik je ušel smrti samo na ta način, da je v zadnjem hipu krenil na stransko pot.

Policijski poveljnik je odšel s četo v gore, kjer je izterjal davke. Divjaki so se vedli tako mirno, da poveljnik ni slutil nevarnosti. Čim so odšli policisti po vodo, so jih divjaki napadli in pobili. Poveljnik je zasilil klice na pomoč in je planil iz koč, toda divjaki so ga na mestu ubili. Trupla so razdelili med prebivalce štirih naselbin. Nosači ekspedicije so srečno odnesli pete in obvestili o napadu holandske oblasti. Takoj so bili poslani v gore štirje močni oddelki policije, ki so poglavarje upornih plemen aretirali. V naselbinah so našli še tri glave nesrečnih policistov.

Mednarodni kongres avtomobilistov

Jutri bo na Kapitolu v Rimu svečano odprt V. mednarodni kongres avtomobilistov. Predsednik pripravljalnega odbora, poslanec grof Galenga-Stuart, je izjavil novinarjem, da se udeležijo kongresa prvič oficijelno pet velikih mednarodnih organizacij, Društvo narodov, Mednarodne trgovske zbornice, Mednarodne organizacije avtoklubov, Mednarodne turistične organizacije in Mednarodne železničarske unije. Na kongresu bodo zastopane tehnične organizacije vseh civiliziranih držav sveta. Iz Anglije so prispeli v Rim zastopniki štirih ministrstev, iz Japonske treh, iz Nemčije pa dveh. Na kongresu bo zastopano tudi mesto Praga.

Fredsednik pripravljalnega odbora odprti kongres s predavanjem o vplivu napredka avtomobilizma na socialno življenje narodov, zastopnik Anglije bo govoril o pomenu avtomobila v državi in javni upravi, francoski delegat o razmerju med avtomobilizmom in železniškim prometom, italijanski delegat pa o avtomobilskih cestah. Udeleženci kongresa si ogledajo avtomobilsko tovarno v Milanu in Rimu ter avtomobilske ceste v Italiji. Po kongresu odpotujejo vsi v Pariz.

Roger de Beauvoir:

Sužnja

Roman.

— V Benetkah so dobri vodniki tujcev, ki skrbijo samo za to, da si tuji ogledajo vse zanimivosti in da dožive čim več pustolovščin, — je čital markiz v knjižnici. — Spoznate jih po tem, da sede osamljeni kje na trgu in preže na tujce, ki so dobro založeni z denarjem.

— Dobro, to je kot nalašč zame, — je nadaljeval markiz, ko je prečital ta odstavek. — Osamljeni mož na klopi... najbrž čaka... to je nedvomno on.

Markiz je spravil knjižico v žep in stopil h Grimaniju.

— Ze prihaja, — je pomislil inkvizitor in premeril prišleca od nog do glave.

— Hm, hm, hm, — je prišel markiz pokajšujoč, — vi vdihavate svež zrak, gospod... Kaj pravim? Trideset stopinj vročine je. Zdi se mi, da sem še vedno v Tuilerijah.

— Ali iščete svoje znanke, gospod? — Pustil sem oba lakaja pri mostu, pred katerim sem stopil iz kočije. Kaj pravim iz gondole. To je diven voz, ta gondola, dragi gospod. Človek potuje z njo udobno in po mojem bi bilo treba poplaviti ta ali oni trg v Parizu, da bi ljudje videli, kako se znamo voziti mi, markizi.

— Mislite? — Priznam, da so me Benetke zelo mikale in da so sijajne, posebno trg sv. Marka. O, privoščil sem si vse, moja gondola je vsa izmučena. A tale okraj, tu je slab zrak... Kako se imenuje?

— Ghetto.

— Nedvomno stanuje tu ona, — je dejal markiz in si zabeležil nekaj v knjižico.

— Povejte mi, dragi moj, — je nadaljeval in ponudil mošnjiček denarja Grimaniju, ki ga pa ni hotel sprejeti, — ali niste videli tu pred dobre pol ure izstopiti iz gondole dame, ki jo je spremljal kavalir?

— Vse beneške dame imajo kavalirje, — je odgovoril Grimani flegmatično.

— To mi je znano. Nekatere imajo celo po dva. Ta kavalir je bil obleden nekako tako, kakor vi. Dami je nesel mašne bukve. Ona je imela črn pajčolan.

— Pa vendar ni bila moja žena? je pomislil Grimani in se ozrl začuden na markiza. — Takoj se prepričamo... pustimo ga, da se sam ujame.

— Povejte točno, — je dejal inkvizitor, — in z veseljem vam...

— To je uljuden mož, je zamrmral markiz. Stvar je zelo enostavna. Nedavno sem se vozil po velikem kanalu, radovednost me je gnala, da sem pogledal iz gondole in tedaj se je začela v njo druga, ki jo je malone prevrnila.

— Ta nezgoda mojega voza, kaj pravim, moje gondole, je bila kriva, da sem se ozrl na gospodo v drugi gondoli. Dama, ki je sedela spredaj, je govorila tisti hip s čolnarjem in mu nekaj zapovedovala. Mislim, da sem jo spoznal po glasu, kajti po modi vaše dežele ji je zakrival obraz pajčolan. Ker sem prispel v Benetke kot čvrst neresec, ki ga mikajo ljubavne pustolovščine, bi se rad seznanil s to damo. No tore, ne bojte se izpostaviti me nevarnosti, saj prihajam iz Francije in sem — vzor poguma od pete do glave.

— Če je pa ta dama omožena?

— Kaj me brigajo zakonski moške? V mojih očeh so to nadležni upniki. Ta dama mi je bila všeč, dragi moj, in zdaj komaj čakam, da bi ji mogel dvoriti.

Smešen zanos, ki je odmeval iz njegovih besed, njegova vprašanja in skrajno površna informiranost o beneških običajih bi bila ovrgla sumničanje v srcu manj ljubosumnega moža, nego je bil inkvizitor. Toda on je hotel biti s svojimi dvomi na čistem, poleg tega je pa iskal priložnosti, da se osveti.

— Mudi se vam, gospod, — je dejal markizu, — toda vaša odločnost mi ugaja. Ker vztrajate na tem, vam lahko povem, kje se s to damo sestanete.

— Povejte, povejte, prosim vas! — je vzkliknil markiz in mu znova ponudil svojo denarnico. — Snoči sem prvič v osmih dneh prišel pri grofu Lippone in polovica tega denarja je vaša. Kje najdem to dražestno bitje?

— Tu na trgu.

— Kaj, pred tole cerkvijo? A kaj naj storim, ko pride?

— Mene vprašate?

— Seveda.

— To je vaša zadeva. Bahate se s svojim junaštvom in menda niste zaslužili markiz. Stopite k nji in odgrnite ji obraz.

— Kaj obraz naj ji odgrnem? Kar tako tebi nič meni nič? — je vprašal markiz, zroč na moža, ki ga je še vedno smatral za vodnika tujcev. — To je drzno, zelo drzno, naravnost predrzno.

In markiz se je zasukal na petah. Potem si je pa premislil in stopil h Grimaniju.

— Ali mislite, da se razjezi?

— Drznost dame nikoli ne ujezi. V Parizu bi vam utegnilo to škoditi, v Benetkah vam bo koristilo.

— Zlate besede, toda prosim...

— Sprejmite moje denarnico.

— Plačati si dam šele po uspehu, kakor slavni zdravnik ali odvornik, — je dejal Grimani. — Imam ga v pesteh, — je mrmral sam pri sebi, ko sta se ločila. — Zdaj pa brž po birči! Are-tacija, kakor se spodobijo po vseh pravilih, in sicer takoj prvi dan po prevzemu urada, to bo zavezalo mojim prijateljem v Benetkah jezike, da me ne bodo mogli opravičevati.

— Na razpolago sem vam, Excellenca, — je pripomnil. — Takoj se vrnem. Dovolite, da stopim po nevesto, ki jo moram priversti v cerkev. Preprost kitar se poroči danes s hčerko žida Ot-tala.

Grimani je odšel in markiz je bil vesel, da je našel poštenjaka.

— Voditi lažejo, — je pomislil, ko je inkvizitor odhajal. — V vodčijo stoji, da so ti ljudje grabežljivi. Bogle, tu je vodnik tujcev, ki postavlja knjigo na laž. Življenje v Benetkah je divno. Jasnino je, da me je objel tok.

In markiz je znova mislil na srečo, ki mu ne more uiti, ko je naenkrat začul, da se odpira nad kanalom okno. Krasno mlado dekle se je nagnilo na balkon in blodilo s pogledom po vodni gladini.

— Imeniten grizljaj, pri moji veri, — je pomislil markiz. — Za židovko ima presladek in preveč nedolžen obrazek. Če so v Ghetu vse kakor ta-le...

Zdela se je, da dekle nestrno poslušša, kako bije ura v zvonicu cerkve sv. Jeronima osem.

— Ta lepota očividno nekoga pričakuje, — je pomislil markiz. — Otožno je okrenila glavo in vrača se v sobo. A kaj za to! Ta ni zame.

Tisti hip je nekdo na balkonu lahko zakašljaj.

Dekle v beli svileni obleki se je znova nagnilo nad kanal.

— Bog mi odpusti grehe. Zdi se, da me kliče. Ne... zmotil sem se, — je nadaljeval in se napotil proti mostu. — Nekoga drugega kliče. Poglejmo. Kavalir v maski, čegar gondola se ustavlja pri večnih vratih. Kaj hoče tu? Bog mi odpusti grehe! Ključ je vzel iz žepa in zdi se, da ga ne mika vstopiti. A vendar! Zdaj je snel prstan, bogme, velik prstan, ki ima zelo čudno obliko. Vrata so se zaprla, je že notri. A to okno, dekle ga je že zaprlo. To je način, katerega se bom rad spominjal kot znaka beneške morale.

Prizor, ki ga je markiz opazoval, se je res odigraval pred njim neverjetno hitro. Ko se je ozrl je stal pred Grimanijem.

Grimani je prišel z mladim možem čednega obraza v delavski obleki. V roki je držal poročni šopek. Naglo se je ozrl okrog, stopil je k večnim vratom in dejal Grimaniju:

— Gospod, če je res, kakor pravite, da moja nevesta Ziana še ni prišla iz hiše, potrkam tu, kajti ura bije že osem.

— Dobro. Tu prihaja ženina, a pred njim oni drugi, — je pomislil markiz. — Ta se je požuril. Najbolje bi bilo, da ta kavalir v maski, podoben priležniku, čim prej izgine. Mož pride prezgodaj.

— Kako se pišete, dragi moj? — je vprašal markiz mladeniča, ki je na vso moč trkal na židova vrata.

— Kipar Taddeo, gospod. Jutri vam bom povsem na razpolago, danes se pa ženim, kakor vidite. Priporočam se, po nevesto moram, da jo odvedem v cerkev.

— Samo trenutek, mladi gospod. Urediti moram častno zadevo. Ali mi hočete biti priča in sicer takoj?

— Vprašajte po Taddeu, gospod, v okraju okrog arzenala in tam vam povedo, je-li pustil kdaj koga v zadregi.

— Dokažite mi torej, — je dejal markiz in potegnil — meč. — Baš tu pričakujem svojega tekmeča in prisegam vam, da ga pozovem na dvoboj v tej zakotni ulici. Pojdite z menoj, takoj bo ta zadeva v redu.

— Kaj se vam meša? — je odgovoril mladenič in začel znova razbijati po vratih.

— Aj! Vi me žalite, vi me izzivate, vi bi radi na vsak način v hišo, — je kričal markiz na ves glas, da bi ga slišal maskirani kavalir v hiši. — Hočete me izročiti naključju dvoboja, ker sem v Benetkah tujec. No, vedite torej, nesrečni mladenič, da sem se spril zavoljo vaše ljubice in da mi morate pomagati zavezati jezik temu predrznežu, ki si je drznil trdit, da sprejema ona na domu priležnika.

— Hvala, dragi gospod, — je odgovoril Taddeo. — Mi, navadni zemljani, uredimo svoje zadeve sami.

— Stvar gre gladko od rok, — je zamrmral markiz, ko je pogledal proti zalivu. Zdaj je odšel že drugi, čoln se oddaljuje. Če je mož na svojem mestu, mi bo to še drago plačal.

Markiz je komaj izgovoril te besede, ko se je pojavila na pragu Otalove hiše Ziana v spremstvu svojega očeta, častitljivega starca, znanega v Benetkah po poštenosti in značajnosti. Otalo je bil ob tem času v Benetkah predstojnik državne kovnice.

— Taddeo, — je dejala in stopila k mlademu možu, — kaj pomeni ta krik in vik?

— Saj nisem kriv jaz, marveč ta-le tujec, ki me ni hotel pustiti v hišo, — je odgovoril mladi ženin.

50.000 dolarjev za kvadrato kroga

V francoskem mestu so odkrili te dni spomenik bivšemu učitelju Lerond, ki je v Ameriki obogatel in določil v oporoki 50.000 dolarjev za rešitev problema kvadrature kroga.

V mestu Troyes je bil te dni odkrit spomenik bivšemu učitelju Lerond, ki je zagledal v tem mestu luč sveta pred 60 leti. Spomenik je delo nekega pariškega kiparja. Predstavlja Leronda, stoječega pred risalno desko in držočega v eni roki šestilo, v drugi pa ravnilo. Na podstavku spomenika sta izrezljana kvadrat in krog. Spomenik je bil odkrit brez običajnih ceremonij in zanimivo je, da je mož, ki so mu postavili spomenik, javnosti skoro popolnoma neznan. Zdi se v mestu malo, kdo spominja bivšega učitelja, ki se je že v zgodnji mladosti preselil v Ameriko, kjer si je pridobil veliko imetje. Spomenik so mu postavili zato, ker je Lerond zapustil mestu pred petimi leti 10.000 dolarjev pod pogojem, da se porabi 10.000 za dobrodelne namene, 3000 pa za njegov spomenik. Lerond je v oporoki določil, kakšen mora biti njegov spomenik. Njegova želja je bila, da ga ovekovečijo s šestilom in ravnilom v roki in da izrezljajo na podstavku spomenika kvadrat in krog, ki sta bila cilj njegovega življenja.

Lerond je bil velik čudak. Njegova oporoka, ki so jo odprli leta 1923 v New Yorku, je vzbudila splošno senzacijo, ker je pokojni zapustil 50.000 dolarjev onemu, ki bi se mu posrečilo rešiti problem kvadrature kroga. Ta problem obstoja, kakor znano, v prenosu kroga s šestilom in ravnilom na kvadrat, čigar ploskev bi se ujemala s ploskvijo kroga. Kvadratura kroga spada k najstarejšim in najtežjim nalogam, kar jih pozna geometrija. To je problem, s katerim so si belili glave že

nešteti učenjaki. Akademije vseh evropskih držav so prejele v preteklem stoletju toliko rešitev odnosno predlogov glede rešitve te težke naloge, da so pozneje po zgledu pariške akademije sklenile spraviti vse to gradivo v arhiv, ker cilja sploh ni bilo mogoče doseči.

Končno se je matematičnim potom posrečilo dokazati, da prenos kroga s šestilom in ravnilom na kvadrat sploh ni mogoč. S tem je bilo to vprašanje za znanost definitivno rešeno. Ni pa bilo rešeno za navdušene matematike in zlasti ne za lajke. Med te je spadal tudi bivši francoski učitelj Lerond, ki je kot trgovec v Ameriki obogatel in se je zadnja leta pred smrtjo pečal izključno z matematiko. Najbolj se je zanimal za problem kvadrature kroga. V oporoki sam pravi, da je skušal sestaviti posebno komisijo, obstoječo iz odličnih matematikov, ki naj bi proučili vse predloge glede rešitve tega problema. To se mu pa ni posrečilo in zato se je obrnil na svojega prijatelja ing. Williama Cooka v New Yorku, ki ga je smatral za enega najboljših matematikov. V oporoki je določil, da je zadnji rok za natečaj 1. januar 1926. Nesrečni inženjer Cook je prejel do omenjenega dne 10.000 rešitev tega problema in vse je moral proučiti. Največ jih je bilo iz Evrope, zlasti iz Nemčije. Toda nobenemu se ni posrečilo rešiti problema kvadrature kroga. Zato tudi nihče ni dobil nagrade v znesku 50.000 dolarjev. Ta denar se bo porabil v dobrodelne namene.

10-letnica strahovite eksplozije

Pred desetimi leti je nastala v Wölersdorfu strahovita katastrofa. V Wölersdorfu je bila velika municijska tovarna, v kateri je nastala strahovita eksplozija. Avstrijske oblasti so napele vse sile, da preprečijo objektivno poročanje o posledicah katastrofe, toda kljub temu je prišla resnica na dan. Eksplozija je nastala v oddelku municijske tovarne, kjer so bile zaposlene večinoma ženske. Značilno za takratne razmere v Avstriji je bilo dejstvo, da so bila vrata zaklenjena, da bi delavke ne mogle prezgodaj oditi iz tovarne.

Posledice eksplozije so bile grozne. Zaposlenih je bilo 450 žensk, od katerih je našlo smrt 382. Mnoge ženske so v strahovitih bolečinah zgorele. Postale so žrtve zločina onih, ki so povzročili svetovno klanje. Zločince pa je kmalu doletela zaslužena kazen, kajti Avstrija je bila že takrat na robu razpada.

Amundsen bode še iskali

Kljub temu, da so že vsi polarni raziskovalci obupali nad Amundsenovo usodo, se bo iskanje znamenitega junaka polarnih krajev nadaljevalo. Francoska križarka »Strasbourg«, ki je doslej iskala Amundsen in Alessandrinijevo skupino, se vrne v kratkem v Brest. Drugi francoski parnik, ki se je doslej udeleževal rešilne ekspedicije, se vrne k obali Grenlandije.

Norvežani se pa nikakor ne morejo sprijazniti z mislijo, da je Amundsen izgubljen. Zato se je norveška vlada spo-

razumela s francosko, da bodo iskali Amundsen še vso zimo. Francoski uradni komunikacije pa pravi, da bo iskanje končano šele 1. 1930. Če do tega časa Amundsen ne najdejo, se bodo tudi Norvežani in Francozi sprijaznili z mislijo, da je našel v polarnih krajih tragično smrt.

Poveljnik polarnega parnika »Pou-urqui pas« dr. Charcot, ki je iskal Amundsen in Guilbauda, je po povratku in pristanišču izjavil, da leži nad polarnimi kraji tako gosta megla, da se parniki sploh ne morejo orijentirati. Parnik je križaril med plavajočimi ledenimi gorami okrog Grenlandije, toda o Amundsen in Guilbaudu ni bilo duha ne sluha. Pač pa je dosegel dr. Charcot velik uspeh pri proučevanju polarne atmosfere in opazovanju ledenih gor.

Usoda.

— Kako se godi tvojima bratoma? — Hvala. Eden se je oženil, drugega se pa godi dobro.

Kočljiv položaj.

— Če ženi za god ne kupim ničesar, poroč, da nimam denarja. Če ji pa kupim kaj lepega, bo mislila, da imam slabo vest.

Avtomobilist pred sodiščem.

— Kako hočete dokazati, da niste prehitro vozili? — Peljal sem se k svoji ženi, gospod sodnik.

Stvar okusa.

— Ne hotel bi biti drugi mož vdove. — To je stvar okusa, prijatelji. Jaz bi pa ne hotel biti prvi.

!! Znižane cene -- Cene znižane !!

Velika izbira: žepnih robcev, rokavic, NOGAV.C FLOR in VOL-puloverji, jopice za dame in gospode, svileni šal. Srajce, ovratnike, kravate, DISEČA MILA. — Kompletne potreščine za šivilje, krojače čevljarje in tapetnike. — Veznine in čipke

pri Josip Peteinc, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi)

Oglejte si za logo in se boste prepričali!

83

Uradnik

star 28 let, išče znanja z boljšo damo, staro 18-25 let. Resne ponudbe s polnim naslovom je poslati na upravo lista pod »Jesenski večeri.« 1715

Trgovski pomočnik

izurjen v špecerjski trgovini, išče službo, gre tudi za skladiščnika — Ponudbe na upravo lista pod »Dobro prodajalec.« 1713

Svetlo sobo,

zračno in z električno razsvetljavo v Rožni dolini oddam boljšemu gospodu. Ponudbe na upravo lista pod »Zračna.« 1717

Krojaški pomočnik

splošno in z električno razsvetljavo v Rožni dolini oddam boljšemu gospodu. Ponudbe na upravo lista pod »Zračna.« 1719

Mizarski delovodja

se išče za takoj ali za 1. november pri lesni industriji za mizarski oddelek. V poštev pridejo le oni z dobrim izričevali in večletno prakso pri večjih mi arskih podjetjih. Pismene ponudbe se sprejema na oglasnem oddelku »Slov. Naroda« pod št. 1647

Najboljši brnški blagov

zajamčeno čisto volneni

moški in damski blagovi

Zadnje novosti za

jesensko in zimsko sezono

razpošilja starorenom rana

zaloga tvornice sukna

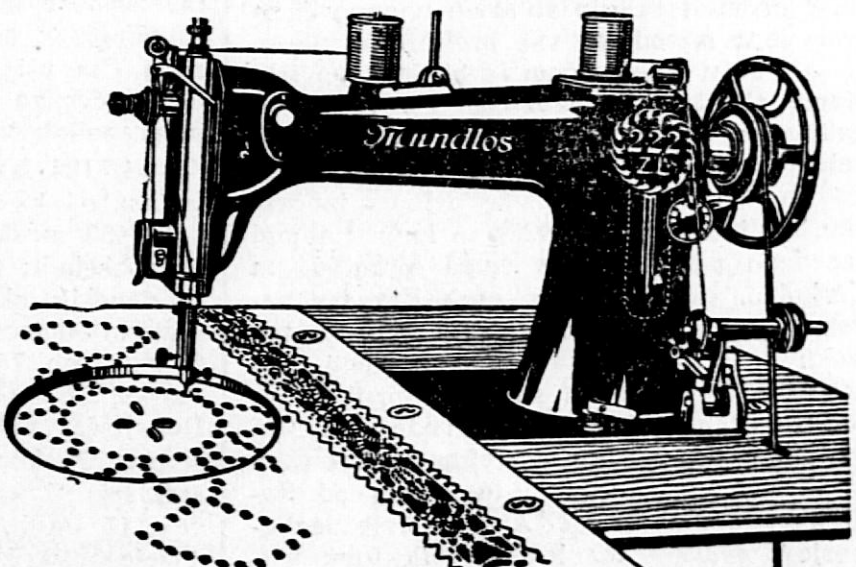
Siegel-Imhof, Brno

Palačkého tř. 12 (Československá)

Največja izbira. Najnižje tvorniške cene.

!! Najsolidnejša izvršitev vseh naročil !!

Na zahtevo vzorci zastonj in pošt. prosto

NOVOST!

C njene dame, ogajte si pred napuom zalogo ravno kar došli k našim brzovalnih stojev, najnovejšo iznajdbo modrne tehnike. Na vsak s'roj popolnoma enostavno šivite vsakovrstne blago, našike in čipke s cirkoni i om. Vezje e na močnejše in luknjiaste vezanine, gumbje in gumonice. Pouk v vezanju brezplačen. Ceniki tranki. Prodaja tudi na obroke. — »KIBUNA« F.B.L. Ljubljana, Karlovska cesta št. 4

KNJIGE, BROSURE, ČASOPISE, VSAKOVRSTNE TISKOVINE ZA DRUŠTVA, POSLTNICE, OSMRTNICE I.T.D. IZDELUJE LICNO HITRO IN CENO

NARODNA TISKARNA, LJUBLJANA